Patronen i Kosta/Boda

GLASFORMGIVARNA OCH BRUKSPATRONEN

Glasriket i Småland hade en storhetstid under de decennier Erik Rosén var vd för Kosta/Boda. Christian Falk har gjort ett program om "den siste brukspatronen".

ERIK ROSÉN blev 1947, blott 23 år gammal, chef för Boda glasbruk och senare för Kosta/Boda. Han är i mångt och mycket ensam mannen bakom svenskt konstglas stora berömmelse och kommersiella framgångar. Hans vågade idé var att knyta begåvade formgivare till bruket och ge dem tid att utvecklas.

En av de första han kontaktade var den 21-årige Erik Höglund som anställdes 1953 för 240 kronor i månaden, lika mycket som Höglunds hyra.

- Genom att lönen var så låg så hade jag inget att förlora på att prova nya idéer, säger Höglund i en intervju från 90-talet som ingår i programmet "Glasformgivarna och brukspatronen". Erik Höglund dog 1998.

Höglunds nya formidéer med rustika, kraftfulla former var ett lyckokast och blev startskottet för en ny era i det småländska glasriket. I programmet berättar Erik Rosén, som lämnade den direkta verksamheten på 80-talet, och många av de formgivare han anlitade om en svunnen, uppenbart lycklig tid, då hela glasbrukssamhället i de småländska skogarna levde genom och för glasets kommersiella succé.

ROSÉN BODDE i en disponentvilla intill glasbruket. I samhället byggdes arbetarbostäder i ringar kring bruket. När verksamheten var som störst jobbade 10-15 formgivare i Kosta/Boda tillsammans med 800 glasarbetare.

- Man visste att om man var mån om sina medarbetare så fungerade produktionen också bra, säger Lars Thor, fd chef för Smålands glasmuseum i programmet.

Folket i bruksorterna mer eller mindre slussades in i verksamheten. De unga behövde inte ens söka jobb när de gått ut skolan, de hamnade automatiskt på bruket.

Erik Rosén själv hade fötts direkt in i brukskulturen, även bokstavligen. Han föddes på kontoret på Emmaboda fönsterglasbruk 1924.

FORMGIVARE som Bertil Vallien, Anna Ehrner, Monica Backström och Ulrica Hydman-Vallien berättar om Roséns engagemang i verksamheten.

- Han kom och tittade på vad jag höll på med minst varannan dag. Och ibland var vi oense, han var envis, berättar Bertil Vallien.

Rosén hade koll på det mesta. Arbetare som försökte ta sig hem från bruket tio minuter innan arbetsdagen var slut riskerade att stoppas av honom.

erik Rosén lämnade Kosta/Boda 1978, satt därefter i ledningen för de nya ägarna ett par år innan han helt valde att hoppa av i början av 1980-talet.

Efter Erik Rosén har företaget haft svåra problem. Ett otal ägare som inte drivit verksamheten på det "bruksnära" vis som Rosén gjorde har kommit och gått.

2005 kom dock en vändning då Torsten Jansson köpte företaget. Han har bosatt sig på orten och är en chef som syns på arbetsgolvet, vilket både glasblåsare och formgivare uppskattar. Jansson har lyckats vända den negativa trenden. Den internationella satsningen på konstglas har blivit mycket lyckosam.

- Jag är säker på att han och Erik Rosén skulle gilla varandra, säger Ulrica Hydman-Vallien.